

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus
PL 236
20101 TURKU

LAUSUNTO

Pvm 20.1.2022
Asia KEHA/6729/2021

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite: Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta lannoitelaksi VN/21657/2020

VARSINAIS-SUOMEN LAUSUNTO LUONNOKSESTA LANNOITELAIKSI

Varsinais-Suomen ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua lannoitelakiluonnoksesta. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausunto pitää sisällään sekä elinkeinot- että ympäristövastuualueiden lausunnot lakiluonnoksesta. Erilliset lausunto-osiot perustuvat eri työtehtäviin lannoitelakiluonnoksen osalta.

ELINKEINOT-VASTUUALUE

Varsinais-Suomen ELY-keskus pitää erikseen mainittuna hyvänä asiana sitä, että uudella lannoitelalla vahvistetaan orgaanisten lannoitevalmisteiden käyttöönottoa, joka edistää osaltaan kiertotaloutta. Lannoitevalmisteiden raaka-aineiden puhtaus on perusta niiden turvalliselle käytölle. Siksi on tärkeää, että Ruokavirasto jatkossakin ylläpitää ainesosaluetteloa, johon sisällytetään sallitut lannoitevalmisteiden ainesosaluokkien ainesosat laatuvaatimuksineen. Lakiluonnoksessa esitetään lannoitevalmisteiden ja lannan sisältämän fosforin käytön koskevan myös viherrakentamista. Tämä on Varsinais-Suomen ELY-keskuksen mielestä hyvä asia, koska myös viherrakentamisen fosforilannoituksen ympäristövaikutukset tulee huomioida. Fosforin käytön osalta maataloudessa nykyisistä ympäristökorvauksen mukaisista sallituista käyttömääristä ei ole varaa tinkiä huomioiden laatu- ja satovaatimukset. Vesiensuojelun osalta on tärkeää keskittyä pellon rakenteeseen/vesitalouteen ja muihin vesiensuojelutoimenpiteisiin (mm. kasvipeitteisyys, suojavyöhykkeet, kerääjäkasvit, kipsin käyttö).

Seuraavassa huomioita/esityksiä lakiesitykseen pykäläkohtaisesti.

- 4 § kohta 14) ”asettamista saataville markkinoille” lauserakenne hieman epäselvä
- 4 § kohta 19) tarkoitetaanko ”talouden toimijalla” elinkeinonharjoittajaa?
- 4 § kohta 22) miten rajataan viher- ja ympäristörakentamisen julkiset ja yksityiset ulkoalueet? Koskeeko se esim. golf-kenttäyrittäjiä, tieverkoston rakentamista viheralueiden/teiden reuna-alueiden osalta, hautausmaita yms.
- 6 § fosforin käyttö. Fosforin käytössä huomioidaan maan fosforiluokka. Maan fosforiluokka perustuu viljavuustutkimukseen. Jos viljavuustutkimus huomioidaan tässä yhteydessä, se ei saa vaarantaa tulevan cap-suunnitelman ympäristökorvauksen tilakohtaisen toimenpiteen korvausta (pääallekkaisuus). Mikäli fosforin käytön rajoiksi siirtyvät nykyiset ympäristökorvauksen fosforin lannoiterajat, on niihin säilytettävä jatkossakin perusteet lannoitustasoista poikkeamiseksi (satotasokorjaukset, ns. karjanlantapoikkeus). Lisäksi poikkeamiin tarvitaan tarkennuksia hyvän sadon ja elintarvikelaadun varmistamiseksi. Hyvä satotaso lisää hiilen sidontaa. Ympäristökorvauksen satotasokorjauksen satotasot eivät enää vastaa saavutettavia satotasoja (lajikekehitys, hybridilajikkeet), joten niiden osalta olisi tarkistettavaa ylöspäin. Lisäksi satotasokorjaus pitäisi koskea tasapuolisesti kaikkia tuotantokasveja. Karjanlantapoikkeus pitäisi sallia koskemaan myös viljavuusluokkaa korkea, koska mm. viljaa viljeltäessä myös viljavuusluokassa korkea voidaan antaa fosforia väkilannoitteena tietyn edellytyksin. Lannan käytön salliminen viljavuusluokassa korkea edistää lannan käyttöä, vähentää epäorgaanisten lannoitteiden käyttöä, parantaa maan rakennetta ja edistää sitä kautta vesien suojelua ja hiilen sidontaa. Lannan levitystekniikat ovat kehittyneet eteenpäin ja lannanlevitystä suorittavat paljon rahtilevittäjät. Vilja-, öljy- ja palkokasveilla vähäisen fosforin ”starttilannoituksen” salliminen viljavuusluokassa korkea parantaisi satotasoa ja sadon laatua (elintarvikekäyttö). Hyvä satotaso lisää hiilen sidontaa ja edistää vesiensuojelua.
Viherrakentamisen fosforilannoituksen säätely on ympäristön kannalta hyvä asia. Millä laajuudella asiaa on tarkoitus valvoa ja kenen toimesta? Tämä tulee huomioida resurssitarpeita lisäävänä tekijänä.
- 9 § merkintävaatimukset. Käsittelemättömän lannan osalta ei tarvita merkintävaatimuksia, mutta pitäisikö vaatia voimassa olevan nitraattiasetuksen mukaisen lanta-analyysin kulkeutumista lannan mukana (määrän ollessa vähintään 25 m³).
- 11 § pakkausvaatimukset. Yksittäiselle lannoitevalmispakkaukselle pitäisi asettaa enimmäispainorajoite esim. 800 kg kuten nyt on kansallisesti säädetty enimmäispaino 1 000 kg. Tämä on tärkeää lannoitevalmisteen käyttäjän turvallisuuden ja käytön kannalta. Luonnonmukaisen tuotannon käyttäjien ja valvonnan kannalta olisi hyvä asia, jos luonnonmukaisessa tuotannossa hyväksytyt lannoitevalmisteet eroaisivat helposti muista esim. tietyn pakkausvärin perusteella.

- 14 § ilmoitusvelvollisuus. Miksi ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle on jätetty tukku- ja vähittäiskauppatoiminta? Ilmoitusvelvollisuus helpottaisi valvonnan toimintaa ja sitä kautta lisäksi lannoitevalmisteiden turvallista käyttöä.
- 16 § tiedoston pitämistä ja jäljitettävyyttä koskevat vaatimukset. Jos tämä pykälä koskisi myös tukku- ja vähittäiskauppaa siltä osin kuin lannoitevalmisteiden myynti kohdistuu ammattikäyttöön (Y-tunnus), lisäksi se lannoitevalmisteiden jäljitettävyyttä ja sitä kautta helpottaisi valvontaa/tuotteiden mahdollisia takaisin vetoja. Pitäisikö käsittelemättömän lannan osalta vaatia aina tieto lannan luovutuksesta (lannan luovutussopimus, rahtikirja tai vastaava)? Tämä edistäisi lannan käytön jäljitettävyyttä, joka on tärkeä asia mm. eläintautiasioissa.
- 33 § valvontarekisteri kohta 5). Tallentaako Ruokavirasto kaikki valvontatiedot valvontarekisteriin vai tekeekö myös ELY näitä tallennuksia?

YMPÄRISTÖVASTUUALUE

Yleistä

Orgaanisten ja jätepohjaisten lannoitevalmisteiden tuominen EU:n lannoitelainsäädännön piiriin on lähtökohtaisesti kannatettavaa ja voi edistää osaltaan ravinteiden kestävästä käytöstä ja vesiensuojelua.

ELY-keskus pitää lähtökohtaisesti kannatettavana myös esityksessä ehdotettua kansallisesta laitos- ja tyyppinimi hyväksynnästä luopumista, minkä tarkoituksena on helpottaa kasvimateriaalia ja jätevesipohjaisia sisältävien lannoitevalmisteiden pääsyä markkinoille. Samoin on positiivista, että esityksellä pyritään huomioimaan kasvien tarpeen mukainen lannoitus ja ympäristön tila. Nyt ongelmana on, että lanta keskittyy alueille, joilla sitä muutenkin on liikaa ja toisaalta sen kuljettaminen kauemmas on kallista. Uudentyyppiset kierrätyspohjaiset lannoitevalmisteet voivat osaltaan edesauttaa maatalouden ravinteiden hyötykäyttöön saamista ja sitä kautta vaikuttaa positiivisesti Saaristomeren ekologiseen tilaan. Menettelyllä edistetään orgaanisten lannoitteiden käyttöä ja edesautetaan uudentyyppisten lannoitevalmisteiden saamista markkinoille. Näin on mahdollista kehittää mm. lannasta valmistettavia kierrätyslannoitteita ja lisätä niiden raaka-ainepohjaa, jolloin lannoitetuotannossa voidaan hyödyntää esim. järviruokoa.

Viranomaiset

Esityksessä ehdotettu valvontaviranomaisen oma-aloitteinen oikeus tietojen luovuttamiseen esimerkiksi ympäristöviranomaisille on kannatettava. Koska lannoitevalmisteiden ainesosina käytetään erilaisia jätteitä, sivutuotteita ja kemikaaleja, on tärkeää, että tieto mahdollisen ympäristön pilaantumisen aiheutumisesta voidaan luovuttaa ympäristöviranomaisille joustavasti ja salassapitovelvoitteiden estämättä.

Tämä lisäksi ELY-keskus pitää tärkeänä, että lainsäädännössä varmistetaan tiedonvaihto ja tiiviimpi yhteistyö viranomaisten välillä myös muilta osin. Voimassa

olevan lannoitelainsäädännön mukaisia tietoja esimerkiksi laitosten hyväksynnöistä ei toimiteta ELY-keskukselle, eikä ympäristölupia koskevia tietoja Ruokavirastolle. On varmistettava, että tarvittavat tiedot siirtyvät jatkossa viranomaisten välillä ja että ELY-keskukselle välittyy muun ohella tieto siitä, jos jokin lannoitevalmiste on hyväksytty vain tiettyyn käyttötarkoitukseen. Lainsäädännössä olisi lisäksi huomioitava, ettei esimerkiksi raportoinnilla kuormiteta lisää toiminnanharjoittajia, vaan se olisi yhtenäistä.

Jätteet

Lannoitevalmisteasetuksen suhdetta jätelainsäädännön jätteeksi luokittelun päättymistä koskeviin säännöksiin olisi edelleen tarpeen selvittää, jotta voidaan varmistaa lannoitevalmisteita koskevan sääntelyn yhtenäinen tulkinta ja sujuva soveltaminen. Mikäli laitoshyväksyntä poistetaan myös jätteitä käsittelevien toimijoiden osalta, on varmistettava jätelain ja ympäristönsuojelulain sääntelyn kattavuus sekä se, ettei kyseisten säännösten ja nyt ehdotettavan sääntelyn välillä synny ristiriitaa. Jätteeksi luokittelun päättymistä koskevan arvioinnin tulisi vastata jätelaissa säädettyä.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan lannoitevalmistetta koskevan hyväksynnän ja jätelainsäädännön mukaisen jätteeksi luokittelun päättymistä koskevan päätöksen suhde jää esityksessä epäselväksi. Sääntelyä olisi tarpeen selvittää sen osalta, millaisissa tilanteissa jätteen vastaanotto ja lopputuotteen jätteeksi luokittelun päätyminen arvioidaan lannoitelainsäädännön ja milloin jätelainsäädännön mukaisesti. Muun ohella lanta sekä jätteenkäsittelylaitoksesta tuleva mädäte ovat jätelain mukaisesti jätettä. Vaikka laitoksella, mädätteellä tai lannoitevalmisteella on ollut tuotehyväksyntä tai laitoshyväksyntä, se ei poista jätelain mukaista jätestatusta. Lainsäädännöstä tulisi yksiselitteisesti ilmetä, milloin jokin tuote tai valmiste ei enää ole jätettä. Tällä varmistetaan myös toimijoiden yhdenvertainen kohtelu ja ehkäistään erilaiset tulkinnat valvontaviranomaisten välillä.

ELY-keskus kiinnittää huomiota myös siihen, ettei esityksestä selkeästi ilmene, tarkistaako Ruokavirasto lannoitevalmisteen hyväksynnän yhteydessä, että valmistajalla on muut, esimerkiksi ympäristönsuojelulainsäädännön edellyttämät luvat ja hyväksynät toimintaansa, etenkin jos toiminnassa käsitellään jätteitä.

Lannoitevalmisteita koskevat säännökset

Esityksen mukaan lannoitevalmisteen olisi täytettävä tuoteluokalle asetetut vaatimukset esimerkiksi haitallisten aineiden ja merkintöjen osalta. Toisaalta lannoitevalmisteiden ainesosien eli tuotantopanosten tulisi täyttää ainesosaluokalle asetetut vaatimukset. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi kompostoinnin vaatimukset. Lain jatkovalmistelussa on syytä varmistaa, ettei esitetystä laitoshyväksynnästä ja tyyppinimitystä luopumisesta aiheudu haitallisten aineiden määrien lisääntymistä nykyisiin enimmäisraja-arvoihin verrattuna. Suomessa pellot ja niillä käytettävät lannoitteet/lannoitevalmisteet sisältävät vähemmän haitta-aineita kuin EU:ssa keskimäärin. Suomen maine puhtaan ruoan tuottajana ei saa vaarantua.

Vesienhoidon tavoitteena on vesien hyvä tila. Kokonaisuutena arvioiden vesien tilan pitää kohentua siten, että vesien hyvä tila saavutetaan vesienhoitosuunnitelmassa asetetussa aikataulussa. Kotieläintalouden keskittymäalueilla peltojen fosforitila on yleisesti korkea / arveluttavan korkea, minkä vuoksi vesiensuojelun kannalta keskeisintä olisi rajoittaa lannoitusta näillä pelloilla. Tästä syystä esityksen ehdotusta siirtää fosforin käyttörajat koskemaan lakisääteisesti kaikkia viljelijöitä on erittäin kannatettava.

Esityksen mukainen lannoitevalmisteiden sekä lannan sisältämän fosforin käytön säätely maa- ja puutarhataloudessa lannoitelain pohjalta annettavassa asetuksessa on merkittävä edistysaskel, koska voimaantullessaan se koskee tasapuolisesti kaikkia toimijoita. Tärkeää on valmistella asetus esityksen mukaisesti siten, että fosforin käyttörajat tulevat olemaan vähintään nykyisen ympäristökorvauksen tasolla ja perustuvat peltojen fosforiluvun perusteella laskettuun kasvien tarpeen mukaiseen käyttöön. Ympäristökorvausjärjestelmän mukaisella lannoituksella on saatu peltojen fosforiluvut alenemaan ja samaa kehityssuuntaa on syytä jatkaa ja vahvistaa. Lannoitusmääriin liittyvät poikkeukset (lantapoikkeus ja satotasokorjaus) on tarpeen poistaa, koska ilman poikkeuksiakin ympäristökorvauksen mukainen lannoitus on riittävä.

Lannoitelain pohjalta annettavassa asetuksessa tulee lannoitevalmisteiden ja lannan sisältämät fosforilannoituksen enimmäismäärät asettaa niin, että vesistöön päätyvän fosforin määrä vähenee. Yleisesti voi todeta, että nykyisen ympäristökorvausjärjestelmän fosforilannoitustasot ovat kasvin tarpeiden mukaista lannoitusta korkeampia. Vesiensuojelutavoitteisiin pääsemiseksi tulisi ottaa käyttöön nykyistä ympäristökorvausjärjestelmää alhaisemmat fosforilannoituksen enimmäisrajat ja maalajista riippuen käyttää fosforilannoitusta vain alimpien (huono, huononlainen ja välttävä) P-lukujen pelloilla.

Nykyisen ympäristökorvausjärjestelmän sallima lantapoikkeus, jossa tyydyttävän ja hyvän viljavuusluokan pelloille saa antaa enemmän lannasta peräisin olevaa fosforia, ei edistä vesiensuojelun tavoitteita, eikä sitä tule viedä lannoitelain pohjalta annettavaan asetukseen. Nykyisessä ympäristökorvausjärjestelmässä on saanut käyttää satotasokorjauksia silloin, kun kyseiseltä lohkolta on jonain viidestä edellisestä vuodesta saatu perustasoa korkeampi sato. Myöskään satotasokorjausta ei tule viedä annettavaan asetukseen, vaan sadon lisäksi pitää huomioida siihen käytettyjen panosten määrä ja aiheutetut päästöt.

Tutkimuksien perusteella (mm. MTT Report 124, 2014) selkeää satovastetta fosforilannoituksella on saatavissa vain viljavuusluokissa huono ja huononlainen. Näitä korkeammissa viljavuusluokissa vuosittain lisätyn fosforin antamat sadonlisät pienenevät ja käytännössä loppuvat maalajista riippuen viimeistään viljavuusluokassa tyydyttävä. Korkeat satotasot ovat seurausta muista seikoista (maan hyvä rakenne ja muu kasvukunto, kasvinsuojelu, sopiva happamuus ja kasvien onnistunut valinta kasvupaikalle) kuin fosforin lisäysmääristä. Käytännössä satotasokorjauksen tai lantapoikkeuksen sallima lisäfosfori menee kokonaan kasvattamaan lohkon P-tasetta ja lisää kuormitusta vesistöihin. Vesiensuojelu ja taloudellinen kannattavuus huomioiden ei ole tarkoituksenmukaista ohjata viljelijöitä lainsäädännöllä ylilannoitukseen. Kasvien tarpeen mukainen lannoitus yksi keskeisimmistä vesiensuojelutoimenpiteistä. Asteittainen peltojen P-luvun alentaminen alle 15 mg/l fosforilannoitteiden käyttöä vähentämällä vähentäisi liukoisen fosforin huuhtoumaa n. 20 % nykytilasta. Jos P-lukuja alennettaisiin pitoisuustasolle alle 10 mg/l, saataisiin fosforin huuhtoumaan 30 % alenema (SYKE 22/2019).

Eläinsuojien ympäristölupaharkinnassa on huomioitava toiminnan sijaintialueen pintavesien tila. Arvioitaessa lannan levityksestä aiheutuvaa pilaantumisen tai sen vaaran merkittävyyttä on otettava huomioon aluetta koskeva vesienhoitosuunnitelma ja sen toimenpideohjelma. Viljavuustutkimusten saattaminen ympäristölupahakemuksia käsittelevien viranomaisten käyttöön parantaisi lannanlevitykseen soveltuvien peltojen valvottavuutta. Toimienpiteiden vaikuttavuuden ja P-lukujen seurattavuuden kannalta olisi tarkoituksenmukaisinta,

että peltojen viljavuusnäytteiden ottaminen ulkoistettaisiin riippumattomalle sertifioidulle näytteenottajalle.

Harri Livén
Yksikönpäällikkö

Maarit Solla
Johtava asiantuntija

Tämä asiakirja on allekirjoitettu USPA-asianhallintajärjestelmässä

Tämä asiakirja KEHA/6729/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/6729/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Solla Maarit 20.01.2022 12:56

Ratkaisija Liven Harri 20.01.2022 13:34